

Facilitatorens gestik

En konversationsanalytisk undersøgelse af kropssproglige ressourcer til mindskelse af overlap og gaps i radioproduktioner

Jack Brosø Frederiksen
Københavns Universitet
jack_frederiksen@hotmail.com

Abstract

This paper examines how the facilitator in the context of radio and podcast productions makes use of the potential communicative resources of embodied language in reducing overlaps and gaps between speakers in interactions. The study is based upon a production of F.C. Københavns Fanradio and it proposes that especially Kendon's open hand supine (OHS) gesticulations and Streeck's mid-turn offerings (MTO) are used by the facilitator in an explicitly embodied selection of a next speaker and thereby preventing incidences of unwanted gaps between speakers. Additionally, this study shows how the facilitator engages nonverbally in the interaction during other participants' turns by producing what I have chosen to call embodied comments. These embodied comments consist of one or more gestures that have a collective semantical meaning that can be understood as interactionally meaningful by other participants. The study proposes that these nonverbal engagements are expressions of co-construction and participate in the reduction of occurrences of overlaps in interactions.

Indledning

I 1974 udgav Sacks, Schegloff og Jefferson en nu klassisk tekst, der kort fortalt grundlagde det, der i dag kendes som turtagningssystemet, som er den struktur, der benyttes i alle samtaler til at bestemme, hvem der har ordet. I den tekst argumenterede de for, at dette turtagningssystem blandt andet er til for at undgå for store andele af overlap, altså at talere i samtalen overlapper hinanden, og gaps, som er stilhed imellem to taleres taleture i samtaler. I denne artikel vil jeg forsøge at finde frem til, hvordan man i visse sammenhænge kropssprogligt kan forsøge at minimere fremkomsten af overlap og gaps.

Artiklen vil tage udgangspunkt i produktionen af radioprogrammer og podcasts. I disse medietyper, hvor lyd og dialog står centralt, må turtagningssystemets regler givetvis have en særligt brugbar funktion, idet der inden for radioproduktion generelt set er konsensus om, at pauser, og måske særligt gaps, er uønskede. Dette argumenterer også Martin Montgomery for, f.eks. med ordene:

”More specifically, where silences occur within talk in the broadcast setting they will attract attention and require or demand interpretation by the audience in ways that go beyond those applied in everyday co-present interaction precisely because of their candidate status as dead air.” (Montgomery 2017:201)

Altså netop fordi radio- og podcastprogrammer udelukkende er lydlig, og at lytteren derfor ikke har nogen visuel idé om, hvorfor stilhed eller overlap opstår, kan det vise sig, at producenterne forsøger at undgå disse forvirringer for sit publikum, da publikummet har særlige forventninger til disse medietyper. Derfor vil jeg med denne artikel, gennem en konversationsanalytisk undersøgelse, finde frem til, hvordan radio- og podcastproduktion faciliteres, og hvordan denne facilitering forsøger at minimere overlap og stilhed i form af pauser og gaps i interaktionen. I forhold til dette formål vil undersøgelsen have særligt fokus på brugen af forskellige typer af kropssproglige ressourcer til løsningen af problemstillingen, herunder blik og gestikulation.

Data og metode

Artiklen vil tage udgangspunkt i konversationsanalysen. Dette er en metode, hvor interaktionens strukturelle organisering undersøges, og derigennem hvordan sprog og kropssprog bruges til at skabe og dele forståelse. Ifølge Sacks og kolleger har konversationsanalysen en indbygget *proof procedure* (Sacks, Schegloff & Jefferson 1974:728). Dette dækker over, at samtaler er opbygget af taleture, som samtaledeltagerne skal forholde sig til. Når A siger én ting og giver ordet videre til B, så vil B automatisk være udvalgt til at skulle udvise sin forståelse af A's første taletur. Konteksten skal altså inden for konversationsanalysen altid forstås lokalt. Metoden muliggør derfor en særligt detaljeret analyse af samtaler og samtaledeltagerens interne forståelser af, hvad der foregår i samtalen, og hvordan denne forståelse skabes og udvises.

Artiklen vil tage udgangspunkt i videodata, der er indsamlet under produktionen af en podcastepisode af F.C. Københavns Fanradio. Alle deltagere har underskrevet en gensidig fortrolighedserklæring, der tillader mig at viderebringe data i anonymiseret form. De tre deltagere er podcastens facilitator, der afvikler dialogen og sørger for, at den skrider fremad, og to FCK-fans, der har hver deres specifikke viden om klubben og fodbold generelt. Facilitatoren inviterer nye gæster ind til hvert afsnit, der optages.

Samtalen er ikke på forhånd struktureret, hvilket danner grundlag for en autentisk turtagningsituation (jf. afsnittet *Turtagningsystemet*), der som udgangspunkt omhandler fodboldklubben F.C. København. I og med at samtalen optages og udgives udelukkende som lydfil, kan det vise sig, at bestemte – særligt kropslige – elementer muligvis kommer til at gøre sig gældende i kommunikationssituationen for at mindske overlap og pauser, fordi lytteren gerne skal præsenteres for en velproduceret og sammenhængende podcastepisode, hvilket i en fuldkommen ustruktureret samtale givetvis må være sværere.

Forskning i kropssproglige ressourcer og konversationsanalyse

I dette afsnit gennemgås artiklens teoretiske udgangspunkt, herunder de relevante interaktionelle begreber, deres funktioner og betydninger samt en kobling imellem disse og turtagningssystemet.

Turtagningssystemet

I dette afsnit vil jeg redegøre for turallokeringsreglerne, der beskriver hvilken taler, der får lov til, eller ligefrem forpligtes til, at overtage taleturen. Sacks, Schegloff og Jefferson (1974) opstillede tre såkaldte regler for turallokering, som medvirker til at forhindre netop overlap og gaps. Disse tre regler siger, at der ved en taleturs overgangsrelevante steder kan finde følgende tre scenarier sted:

1. Talerudvælgelse
 - Den igangværende taler udvælger ved sproglige eller kropslige ressourcer den næstkommende taler.
2. Selvvalg
 - En nuværende ikketaler vælger sig selv som taler ved at overtage taleturen.
3. Talerfortsættelse
 - Den igangværende taler fortsætter.

Disse regler formaliserer eller redegør for, hvilken taler der har mulighed for eller pligt til at overtage en taletur, og beskriver derved også, hvornår overlap og gaps bliver relevante at kigge på.

I teksten af Sacks og kolleger benævnes en essentiel forskel på pause og gap: Pauser er stilheder undervejs i en taletur, mens gaps er stilhed ved overgangsrelevante steder, altså stilhed imellem to taleture. Det vil også, ifølge forfatterne, resultere i to forskellige reaktioner på pauser og gaps, idet pauser antyder, at en taletur stadigvæk er i gang, mens et gap antyder muligheden for et overgangsrelevant sted, hvilket i så fald vil være anledning til, at en ny taler kan forsøge at tage turen (Sacks, Schegloff & Jefferson 1974:715). Det vil sige at der i en samtale bestående af tre eller flere personer ifølge disse regler vil være en øget tilbøjelighed til overlap, da begge ikketalere herefter vil have mulighed for at udvælge sig selv som næstetalere. Men hvornår begynder en stilhed at blive anset som værende problematisk for en interaktion? Ifølge Jefferson (1983) begynder en stilhed at blive behandlet som problematisk efter omkring 1,0-1,24 sekunder. Her skal det dog understreges, at ordvalget ”behandlet som” er centralt: Stilheden er ikke problematisk, før den behandles som det, og det er varierende og som regel meget kontekstbetonet, som Jefferson også udtrykker, hvornår stilheden bliver problematisk.

Schegloff omtaler samtaletrækket ”one-party-at-a-time”, som også betegner, hvordan det som oftest vil være foretrukket, at der kun er én taler ad gangen i samtaler (Schegloff 2000). Samtidig påstår han dog, at overlappende tale vil komme til at finde sted alligevel, men at man internt og lokalt i samtalen vil forsøge at finde tilbage til én taler ad gangen – ikke udelukkende for høflighedens skyld, men også for samtalestrukturens skyld. Denne iagttagelse kan pege i retning af, at overlappende tale i nogle sammenhænge kan antages som uønsket i enten indholdsmæssig, men formentlig oftere i samtalestrukturel forstand.

Denne artikel vil tage udgangspunkt i en samtale, hvori der indgår tre personer. Det betyder ifølge Sacks, Schegloff og Jefferson, i modsætning til samtaler med kun to samtaledeltagere, at der ikke er nogen garanti for, at en ikketaler vil blive næstetaler (Sacks, Schegloff & Jefferson 1974:712). Derved kan der muligvis opstå lidt mere konkurrence imellem de to ikketalere ved overgangsrelevante steder, hvor den nuværende taler ikke eksplicit har udvalgt en næstetaler. I disse tilfælde vil ikketalere have bedst mulighed for at få ordet ved at komme til orde som den første, og derved kan der opstå overlap i samtalen, som ifølge forfatterne er uønsket.

Når vi taler om, hvordan ikketalere kan forsøge at overtage taleturen fra den nuværende taler, må der også kort nævnes de prosodiske egenskaber i talen, der kan hjælpe ikketalere med at projicere et kommende overgangsrelevant sted. Dette er nemlig stedet i samtalen, hvor de kan overtage turen eller blive udvalgt som næstetaler. Om intonering inden for turtagningssystemet siges der f.eks., at faldende intonation i udgangen af taleture markerer en afslutning, mens stigende intonation markerer enten spørgsmål eller at taleturen fortsættes (Goodwin 1981:26). I begge scenarier kan intonationsskiftet til enten højere eller lavere altså indikere en taleturs afslutning.

Blikket og dets funktioner

Blikket kan have en lang række betydningsfulde funktioner i interaktion. Der er skrevet en lang række artikler om det menneskelige blik og dets funktion inden for interaktionelle rammer, og meningene om blikkets betydning er mange. Særligt interessante for denne artikel er blikkets kommunikative egenskaber, som oprindeligt blev beskrevet med afsæt i faste turtagningsprincipper af Goodwin (1981). Netop blikket vil blive et centralt element i samspil med gestikken, da de to virkemidler kan have effekt på hinanden.

Rossano (2013) udtrykker, at der som samtaledeltager ser ud til at være en relativ frihed til at fjerne sit blik fra en anden samtaledeltager, mens der i andre artikler lægges mere fokus på det anatomiske aspekt af menneskeblikket. Det nævnes f.eks., at det menneskelige syn for det første er meget udviklet ift. at opfange blikretning, men at det også reagerer i udstrakt grad på f.eks. bevægelse (Kobayashi 2001). Rossano (2013) sammenfatter en række funktioner og betydninger, blikket kan have: Generelt at opfatte og forstå verden, anatomiske egenskaber som at præcisere kropsbevægelser og strukturelle kommunikative egenskaber (Rossano 2013:324). Rossano og kolleger (2009) beskriver i følgende citat blikkets strukturelle kommunikative egenskaber:

”This means that gaze to speaker can be used to signal that the recipient recognizes that the speaker is launching on an extended turn at talk (as in a story), or gaze away from the other participant can be used to signal the closing of larger units, for example, that the recipient recognizes that a multi-turn sequence is completed.” (Rossano et al. 2009:188)

Forfatterne beskriver altså her, at blikket ifølge dem kan have særligt to bestemte strukturelle betydninger inden for interaktioner: 1) Blikket rettet mod taleren kan vise, at modparten viser forståelse for, at taleren fortsætter sin taletur, og at 2) et blik, der fjernes fra modparten, kan signalere afslutningen på en længere taletur. Herudover nævner Rossano (2013) den selvfølgelige

faktor, at det i sidste ende vil være analytikerens opgave at indsnævre, hvilken betydning blikket får i de enkelte, konkrete situationer, og desuden også, at det er værd at huske, at individer inden for en enkelt interaktion vil blive nødsaget til at udvise evnen til at anvende blikket i både kommunikativ og praktisk henseende.

Gestikulationer og deres funktioner

Der findes mange forskellige måder at vise, at man ønsker at overtage taleturen. I dette afsnit vil jeg i forlængelse af ovenstående afsnit om blikket inddrage brugen af kropssproglige ressourcer, herunder særligt bestemte typer af gestikulationer. Dette finder jeg relevant, da multimodalitet, altså brugen af flere forskellige modaliteter samtidigt, vil kunne tydeliggøre kropssproglige handlingers betydninger. De enkelte modaliteter kan understøtte hinanden, eller de kan være modstridende og dermed så tvivl og danne grundlag for en flerfacetteret analyse, eller sagt anderledes: De enkelte modaliteter har indflydelse på og kan ligefrem modificere på hinanden (Stivers & Sidnell 2005).

I min undersøgelse af facilitatorens brug af kropssprog for at minimere fremkomsten af overlap og gaps vil jeg benytte mig af et af Kendons begreber: "Open Hand Supine" (OHS) (Kendon 2004). Denne gestikulation indebærer håndflader, der er opadvendte eller vendt mod taleren selv. OHS-gestikulationen vil blive inddraget i min analyse, da Kendon selv beskriver disse håndbevægelser betydning med følgende formulering: "... the placing of the Open Hand Supine before the interlocutor serves as an *invitation* to take something or to give something." (Kendon 2004:274). Gestikulationer med åben hånd og opadvendt håndflade inviterer altså en samtalepartner til at tage eller give noget. Disse gestikulationstyper vil i så fald kunne symbolisere overrækningen af taleturen eller forsøget på at overtage den.

Streeck (2009) udtrykker den samme idé: "Open-handed gestures are well-adapted to the tasks of turn-taking and speakerchange." (2009:187). Han grundfæster denne idé i, at alle mennesker helt fra barnsben oplever nøjagtigt disse gestikulationstyper som symbol på at modtage eller at give noget.

Streeck nævner også *mid-turn offering*, hvilket indebærer den samme bevægelse som ovenfor beskrevet, men her har bevægelsen ikke en afsluttende eller talerskiftende karakter:

"“Offering” gestures not only occur during turn-completion and transition, but also in mid-turn. But even in mid-turn they appear to “transfer” an object, for example, a central idea, new information, or some distinguishable utterance part.” (2009:187)

Det vil sige, at vi her har Streeck, der taler om *mid-turn offerings* (herefter MTO), der ikke har en taleafsluttende karakter, og Kendon, der taler om OHS-gestikulationer, som har taleafsluttende karakter. Disse to begreber vil blive anvendt i analysen, og jeg vil undersøge, om facilitatoren i særlig grad benytter sig af disse to gestikulationer i sit forsøg på at mindske overlap og gaps.

I det følgende afsnit analyserer jeg udvalgte udsnit af min data med udgangspunkt i de forklarede begreber og den opstillede metode.

Analyse af dataeksempler

Det fremviste data er udvalgt baseret på, hvad jeg mener at kunne fremvise og argumentere for i de enkelte eksempler. Mine inddelinger og de belyste pointer tager afsæt i en bredere overordnet analyse af den samlede data, og disse repræsenterer dermed mine samlede fund.

Gestik som et turallokerende værktøj

Begyndelsesvis vil der herunder følge et par eksempler på turallokering inden for radioproduktionsrammerne.

OHS, MTO OG PRÆUDVÆLGELSE

Det første eksempel er udvalgt på grund af facilitatorens brug af særligt tydeligt kropssproglige signaler til at udvælge næstetaler. I dette eksempel kommer både OHS- og MTO-begreberne til udtryk, og jeg vil undersøge disses betydninger for turallokering i eksemplet.

I dette første eksempel ses et lille udsnit af en interaktion imellem primært JO, podcastens facilitator (ses på følgende billeder til venstre) og MI (i midten). SE (til højre i billedet) er ligeledes til stede igennem hele interaktionen, men er ikke på samme vis (verbalt) aktiv i dette udsnit. Samtalen omhandler en specifik FCK-kamp, der bliver tabt, men hvor der tidligt i kampen var en klar målchance for dem. JO's præmis er, at han ikke tror på en sejr, hvis holdet kommer foran for tidligt.

1 SE: °blev afviklet i højt tempo° ·hh og det var jo ik li: det

2 (.)

3 som et træt fck-hold havde 7mest brug for

4 JO: ●nej det var en kamp hvor jeg sad● °eh° og tænkte

com: *Idet JO tager taleturen, retter han blikket mod og strækker sin ene arm med en vertikal åben håndflade ud imod MI. Armbevægelsen forekommer under ordene "nej det var en kamp hvor", billedet er taget til slut i bevægelsen på ordet "hvor".*

5 JO: da vi e:h (.) Δfter vi var kommet bagud et nulΔ i slutningen af

6 første halvleg øh:

[...] *24 linjer er udeladt. Alle linjerne er en fortsættelse af JO's taletur, hvor han taler om målchancen for FCK.*

30 JO: a hvis jeg kommer foran så det sån lidt (.)

com: JO har rettet blikket mod MI og slår kortvarigt ud med armen imod ham (billedet til venstre), hvorefter hans knyttede næve lægges på bordet igen på ordet "foran" (billedet til højre).

31 JO: allerede der tænker jeg [v]a:er:h [v]
32 (0.8)

com: JO's blik hviler på SE fra "aerh" og i pausen.

33 det (.) Δdet detΔ tror jeg 7ik på

com: JO vender blikket mod MI og strækker armen og hånden med åben, opadvendt håndflade ud imod ham.

34 MI: (.) ·hh 7nejv (.) altså jeg sys ogs (.) jeg sys bare

Igennem hele udsnittet fortæller JO om, hvad han tænkte om denne specifikke kamp, alt imens hans blik skifter frem og tilbage imellem MI og SE, dog er det oftest rettet mod MI. Indledningsvis ses det, hvordan JO rækker sin arm helt ud imod MI ved sin begyndende taletur i linje 4, hvor også blikket rettes imod MI. Håndfladen er vertikal og åben, og fungerer øjensynligt som en slags peg. Denne bevægelse vil jeg vende tilbage til senere i analysen.

Kropssproget er meget tydeligt. Imens JO ytrer sig i linje 30, rækker han sin arm kortvarigt ud imod MI, som det ses på billederne under linjen. Håndfladen er åben og peger skråt opad, og den bliver kun bevæget et meget kort øjeblik imod MI. Denne type gestikulation kan klassificeres som en MTO, fordi den ligesom en OHS tilbyder noget (abstrakt) til modparten, men den forekommer midt i taleturen og angiver derfor ikke et overgangsrelevant sted eller en turafslutning.

Det lader til, at MTO'en i denne situation kan fungere som et middel til at beholde sin taletur, idet bevægelsen begyndes ved en meget kort pause i afslutningen af linje 30. Muligvis ville MTO'en også kunne anses som værende en slags præudvælgelse af næstetaler eller en advarsel om, at talerudvælgelsen er på vej, hvilket JO fuldbyrder i linje 33, hvor han retter en OHS-gestikulation ud imod MI. Betydningen af Kendons OHS-gestikulationstype ses udtrykt meget konkret i denne situation, hvor den åbne, udstrakte hånd overrækker taleturen eller inviterer MI til at tage den, hvilket MI forstår og efterlever i linje 34.

JO afslutter altså sin tur i linje 33, hvilket leder til, at MI påbegynder sin taletur. Men hvordan forstår MI JO's taletur som værende afsluttet? Først og fremmest forekommer der et prosodisk grundfæstet muligt færdiggørelsespunkt i linje 33, idet JO afslutter ved en intonationsstigning, der kan udvise et ønske om respons fra modparten. Hertil er det også helt centralt, at JO's taletur bliver syntaktisk færdiggjort det samme sted, og dermed leder naturligt videre til begyndelsen af en ny sætning.

Kort forinden, i linje 32, forekommer en længere pause på 0,8 sekunder. Pausen her forekommer lige efter, at der i linje 31 er blevet syntaktisk færdiggjort en sætning, som desuden blev afsluttet på et intonationsfald. Begge disse to faktorer kan være udtryk for et muligt færdiggørelsespunkt og dermed et overgangsrelevant sted, men alligevel bryder ingen af de to ikketalere ind. Det kropssproglige aspekt kan muligvis være en forklaring på, hvorfor de ikke gør.

Og lad os nu vende tilbage til den førstnævnte, indledende gestikulation fra linje 4. Denne bevægelse kan have været et udtryk for det samme som MTO'en: En prætalerudvælgelse. Dog muligvis med en større grad af forpligtelse og reel udvælgelse. Denne bevægelse indebar en helt udstrakt arm, hvilket der i eksemplet kun ses to gange, nemlig i denne bevægelse og i den afsluttende OHS-gestikulation, der leder til talerskiftet. Under pausen på 0,8 sekunder i linje 32, har JO rettet blikket mod SE, men til trods for stilhedens længde, bryder SE ikke ind og overtager taleturen. Muligvis forstår SE ikke dette som et overgangsrelevant sted på grund af JO's gestikulation i linje 4, hvor han præudvalgte MI som næstetaler. Pausen og den syntaktisk færdiggjorte sætning gav derfor alligevel ikke anledning til, at SE skulle foretage selvvalg, eller at han skulle forstå situationen som en talerudvælgelse af ham selv. Som nævnt står gestikulationen dog umiddelbart ikke alene, men bliver derimod understøttet af en anden modalitet: Blikretningen. Det kan tyde på, at turtagningen opnås gennem et multimodalt samspil mellem gestikulationen og blikretningen.

En anden essentiel faktor, der viser, at dette er en talerudvælgelse, og at det ikke kun er MI og JO, der opfatter denne handling som værende netop det, men at også SE er af samme overbevisning, er SE's blikretning. Som det ses på billedet efter linje 33 følger SE's blikretning med JO's arm over mod MI, hvilket viser os, at SE også opfatter JO's talerudvælgelse til at forpligte MI til den næste taletur.

Eksemplet her viser, at der ligger en tydelig talerudvælgelsesbetydning i OHS-gestikulationen i linje 4, men der peges desuden også i retning af, at gestikulationen ikke står alene, da blikretningen

rettes samme vej som gestikulationen. Dette tyder altså på, at betydningen opstår igennem et multimodalt samspil mellem blikretning og gestikulation.

TURALLOKERING UDEN GESTIKULATION

I den indsamlede data er forekomsten af turallokeringer, der involverer facilitatorens brug af kropssproglige ressourcer enten i form af OHS'er, MTO'er eller fingerpeg, meget høj, men det følgende eksempel er et sted i interaktionen, hvor en turallokeringsproces uden anvendelsen af kropssprog finder sted – blikretningen står altså for sig selv uden gestikulation. I den udvalgte interaktion ses det, at denne slags turallokeringer uden gestikulationer kan være knap så elegante og dermed mindre effektive, da der i følgende eksempel forekommer et længerevarende gap imellem to taleture.

Dette finder jeg relevant, da det kan vise, at gestikulationerne kan have en helt essentiel funktion for turallokering i denne kontekst, og ikke mindst kan det understrege multimodalitetens effekt på turallokeringsprocesser.

Samtalen her omhandler et ønsket scenarie om at spille pokalfinale på Århus stadion.

- 2 JO: Δjeg vil da ogs godt [navn]Δ jeg ku da godt ha 7set a vi sku spil
com: JO strækker ved sin begyndende taletur armen helt ud imod MI med åben, vertikalt vendt håndflade, samtidig med at blikket, som før var mod SE, vendes imod ham.

- 3 pokal øh: finale formodentlig i °\århus°

[...] 11 linjer udeladt, hvor JO fortsætter med at tale om, hvordan pokalfinalen kunne have været i Århus.

- 14 ude i skoven Δ hvor det Δ forhåbentlig ik regnede i (.) i solskin i:

- 15 (.) i århus (.) Δ det ku da være Δ 7fedt

com: JO vender blikket imod MI fra "det ku da være" og holder blikket på ham indtil han tager taleturen.

16 (1.5)

com: SE vender også blikket imod MI efter 0,5 sekunder af pausen, hvorefter MI bevæger blikket væk fra JO og ned imod bordet foran sig selv.

17 MI: det ku være super fedt

JO afslutter sin taletur i linje 15, hvor han vender blikket, som før var vendt mod SE, over imod MI. Det, der er særligt interessant at lægge mærke til, er, at der går 1,5 sekunder fra JO's taletursafslutning til, at MI vælger at påbegynde sin tildelte taletur. Det er en relativt signifikant gapvarighed ved et overgangsrelevant sted, som også f.eks. Jefferson (1983) tidligere har undersøgt. Gapvarighedens signifikans kommer særligt til udtryk, hvis vi tager de ovenstående eksempler i betragtning, hvor gestikulationer har spillet sammen med blikretningen i et multimodalt samarbejde for at effektivisere turallokering.

Der går altså lang tid før MI overtager den taletur, som JO forsøger at tildele ham. Udover dette er det også interessant at se, at også tredjeparten, SE, bruger omtrent et halvt sekund på at opfange, at JO forsøger at videreføre taleturen. Det kan vi se ved, at SE i 0,5 sekunder beholder blikket på JO, hvorefter han så retter blikket mod MI. Dette tyder altså på, at begge de to ikketalere har en smule besvær ved at opfatte, at JO har til hensigt at talerudvælge alene ved blikretning. Muligvis kan dette ses i forlængelse af måden, hvorpå JO indleder sin taletur i linje 2, hvor han med ét retter blikket og armen udstrakt hen imod MI. Denne bevægelse kan opfattes, som det også blev vist i eksempel 1, som en prætalerudvælgelse, der på forhånd forpligter MI til taleturen som den næste. Dog blev der i eksempel 1 afsluttet ved en OHS-gestikulation, der ikke finder sted her, og derfor kan der have opstået tvivl om, hvorvidt JO's taletur var afsluttet.

Hans taletur afsluttes ved en intonationsstigning, hvilket også kan have en betydning af et ønske om respons, men heller ikke denne tilføjelse til blikretningen giver nogen mærkbar effekt på overgangen.

I overvejsen om, hvorfor de to ikketalere på dette tidspunkt umiddelbart har svært ved at forstå JO's handling som turallokerende, bør dog også indgå følgende to overvejselser, som kan have en relativt stor betydning: For det første er der tre deltagere til stede, hvilket vil sige, som Sacks og kolleger påpegede (1974), at der naturligvis er mere end én mulig næstetaler, hvilket kan føre til en mere kompliceret overføring af taleturen. Derudover forekommer der ingen direkte henvendelse ved navn på det overgangsrelevante sted, hvilket sprogligt efterlader begge de to ikketalere i en situation, hvor næstetaleren ikke er direkte udpeget af den igangværende taler.

DELKONKLUSION: GESTIKULATIONERNES TALERUDVÆLGELSESFUNKTION

I afsnittet om gestik som et turallokerende værktøj er der blevet fundet frem til flere gennemgående kropssproglige mønstre, der medvirker til udpegelsen af næstetaleren, og som dermed også medvirker til at reducere stilhed, som forekommer i form af gaps, og overlap.

Først og fremmest har denne del af analysen haft fokus på facilitatorens brug af OHS-gestikulationer, som de blev beskrevet af Kendon (2004), og herudover har MTO'er, som også blev undersøgt af Streeck (2009), også haft en betydelig funktion i turallokeringsprocessen.

Betydningen og funktionen af OHS-gestikulationer blev af Kendon beskrevet som en handling, der for en igangværende taler udtrykker et ønske om at modtage eller afgive noget abstrakt eller symbolsk som f.eks. idéer, holdninger eller, som det oftest forekommer i denne kontekst, taleturen til modparten. Denne beskrivelse af OHS'ers betydning og funktion i interaktioner lader til at stemme overens med fundene i denne analysedel. OHS-gestikulationer bruges ofte som en meget tydeligt kropsliggjort talerudvælgelse, og de forstås desuden ligesådan af både modtageren og tredjeparten af samtalen.

Facilitatoren benytter sig ud over disse taletursafsluttende OHS'er desuden også af den samme kropsbevægelse, der dog forekommer internt i facilitatorens taletur. Det er disse, der bliver benævnt MTO'er. Umiddelbart beskriver Streeck disse MTO'er som værende nogenlunde lig det, Kendon har nævnt om OHS-gestikulationer, bortset fra at MTO'er altså selvfølgelig forekommer inde i en taletur, og derfor ikke har denne taletursafsluttende funktion, og dermed altså givetvis ikke kan være i stand til at udvælge næstetaleren på helt samme vis som OHS'er.

I ovenstående analysedel ses denne gestikulationstype anvendt med en betydning, der er meget i takt med Streecks beskrivelse, men dog alligevel adskiller sig en smule: Ikke alene kan MTO'er i symbolsk betydning overføre eller søge ønske om at modtage noget fra modparten, men den bliver også anvendt som en type prætalerudvælgelse af den igangværende taler som en måde at forberede næstetaleren på et overgangsrelevant sted.

En anden modalitet, der som udgangspunkt altid er sammenkoblet med både OHS'er, peg ved talerudvælgelse og MTO'er ved det, jeg har valgt at kalde prætalerudvælgelse, er blikretningen. I alle tilfælde ser blikretning ud til at skulle følge den kropsliggjorte talerudvælgelse. I det sidste

eksempel blev blikretningen som talerudvælgelsesværktøj stillet for skud, og selvom det i sidste ende fungerede som turallokerende, så det ud til, at blikretningen alene er en langt mindre effektiv talerudvælgelsesmetode i forhold til de resterende episoder, hvor både gestikulationer og blikretning blev taget i brug.

I det følgende afsnit vil jeg fortsætte analysen af min data, men denne gang med et andet fokus end turallokering.

Gestik som kommentarer

I min undersøgelse af, hvordan facilitatoren kropssprogligt afhjælper forekomsten af overlap i interaktionen, forekommer en udpræget brug af kropsliggjorte kommentarer. Dette interaktionelle fænomen, der dækker over brugen af kropslige ressourcer som erstatning for tale under andres taleture, vil jeg i følgende afsnit forsøge at belyse.

KROPSLIGGJORT KOMMENTAR I SPROGLIGT SAMMENSPIL

Det følgende eksempel er en interaktion primært imellem JO og MI. Samtalen omhandler FCK's politik vedrørende spillerkontraktlængder, og hvorfor kontrakterne er udformet, som de er. Udsnittet er valgt på grund af JO's brug af gestikulationer som kropsliggjorte kommentarer, som kan medvirke til mindske af overlap i samtalen. Desuden kommer JO til at have en tydelig, interaktionelt aktiv rolle, til trods for at han ikke ytrer sig verbalt.

Her forekommer tydeligvis også en kropslig turallokering, hvor der, til trods for den klare signalering, sker et mindre overlap ved overgangen. Denne vil jeg kun kort diskutere i dette afsnit, blot for at vise, at OHS-gestikulationen naturligvis ikke er nogen ufejlbarlig, overlapfri turallokeringsteknik. Hertil vil jeg undersøge, hvordan denne allokering kan have været forskellig fra de resterende allokeringer med involvering af OHS-gestikulationer fra de tidligere eksempler.

Som nævnt forekommer der i dette udsnit en kropsliggjort kommentar, som udviser en meget tydelig interaktionel funktion, og denne vil være det primære fokus i det kommende afsnit.

1 JO: \æh du ske- du ske- (.) altså (.) Δdu ska ik vær her i fem årΔ (.)

2 det ik det der ∇plAnen∇ med de her spillere som kommer ind i:

com: *JO starter med at have blikket rettet mod SE (billedet til venstre), men på sidste ord i linje 2 retter han blikket mod MI samtidig med at hans hånd rækkes ud mod MI med åben, opadvendt håndflade (billedet til højre).*

- 3 [??°midten af deres karriere°??]
 4 MI: [men ●↗ÅR- ÅRsagen●] til du ↘har de her lange
 5 kontrakter gerne vil lave fem ☒å:-☒ (.) årige kontrakter ↗det er o
 6 at de stadig har en vis værdi (0.2) to til tre år (.) ø:h (.) °inde
 7 i deres kontrakt°
 8 ·Hhh (.)
 9 °fordi° hvis Δder er det der med detΔ der et ↗år ↘tilbage:h
 10 (.) ↘så

com: JO laver på ordet "så" en faldende kurve-bevægelse med sin ene hånd, ved at føre hånden med nedadvendt, semiåben håndflade (fingrene er bøjet ca. 90 grader) fra skulderhøjde ned til hoftehøjde, imens han retter blikket fra at være på MI til at være rettet nedad.

- 11 (0.3)
 com: JO retter kortvarigt blikket væk og derefter tilbage på MI.

- 12 styrtdykker værdien ba:r og så ↘har man bare en dårlig forhandlings
 13 (.) ↗situation og det (.) ·hh rammer ↘forretningen

Først og fremmest vil jeg undersøge turallokeringen i linje 2, der foregår ved hjælp af en OHS-gestikulation. I modsætning til de tidligere eksempler forekommer der her efter gestikulationen et overlap i talen i linje 3-4, hvilket tyder på, at MI har forstået JO's taletur som værende afsluttet, eller at han i hvert fald har gennemskuet, hvad JO er ved at sige. Emnet, de taler om her, har måske en betydning, idet MI er den økonomisk fagkyndige af de tre samtaledeltagere, og emnet er af

økonomiske karakter. Prosodisk lader der ikke til at have været et muligt færdiggørelsespunkt, der kunne lede til et overgangsrelevant sted, og syntaktisk er JO's ytring heller ikke færdiggjort.

Udover ovenstående spiller én faktor mere ind i billedet af, hvordan denne OHS-bårne turallokering adskiller sig fra de resterende: Multimodaliteten i kraft af blikretningen sammen med OHS-gestikulationen, der begge to rettes imod MI på samme tidspunkt, hvorefter han med det samme påbegynder sin taletur. Denne pludselige ændring af blikretningen, der samtidigt understøttes af gestikulationen, kan have haft en indvirkning på, at taleturen blev overtaget før en reel taletursafslutning. Som tidligere nævnt kan multimodalitet have en stor virkning, og samspillende modaliteter kan have en meget effektiv virkning på hinandens betydning.

Hernæst vil jeg undersøge den gestikulation, der forekommer i linje 10.

Den gestikulation, der kan anses som værende det, jeg har valgt at kalde for en kropsliggjort kommentar, starter i linje 10 og slutter i linje 11, hvor JO laver en nedadrettet kurve-bevægelse i løbet af MI's taletur. Håndbevægelsens interaktionelle betydning kommer til udtryk i samspillet imellem netop JO's bevægelse, der sker under linje 10, og MI's ytring i linje 12.

Det lader til, at der er en kraftig relationel sammenhæng imellem JO's bevægelse og semantikken i MI's efterfølgende ytring, idet han indleder sin sætning med "styrtdykker". Gennemgående i taleturen har MI sit blik rettet mod JO, og netop som bevægelsen finder sted, opstår der i linje 11 en pause på 0,3 sekunder, inden MI genoptager sin taletur.

Denne pause, der finder sted under MI's taletur, er netop dét, der sammenkobler gestikken og ytringen. Pauser kan være udtryk for tøven, og yderligere kan de også, som det ser ud til at gøre i denne sammenhæng, udtrykke en søgen efter de rette ord. Jeg vil nu redegøre for, hvad der sker henholdsvis lige før og lige efter denne pause, og slutteligt vende tilbage til, hvordan pausen kan forstås som en sammenkobling.

MI påbegynder en sætning i linje 9 med "hvis", og i linje 10 tilføjes ytringen et "så", hvilket vil sige, at der lægges op til, at dette "så" anslår redegørelsen for konsekvensen af hvis'et. Det vil sige, at dette sted i interaktionen ikke er et overgangsrelevant sted, hvilket også bliver forstået af både SE og JO, idet de ikke bryder ind og forsøger at tage taleturen ved selvvalg. Til gengæld laver JO altså denne gestikulation, der synliggør hans forståelse for, hvilken pointe MI er i gang med at udfolde, ved at forsøge kropsligt at færdiggøre sætningen i linje 10-11.

Den korte pause finder også sted i linje 11, og netop herefter fortsætter MI sin taletur i linje 12 med det indledende ord "styrtdykker", som JO umiddelbart inden har forsøgt at udtrykke kropsligt. MI griber således JO's kropsliggjorte kommentar og bygger videre på den verbalt, hvilket udtrykker et stærkt samarbejde og vellykket interaktionelt arbejde.

JO's gestikulation bliver inddraget aktivt i det verbale af MI, idet han verbalt udtrykker, hvad JO udtrykte med gestikulationen. MI responderer også kropsligt til JO's gestikulation: Lige som pausen opstår, ses det, at MI retter sit blik en lille smule nedad og ind mod midten af bordet, men lige akkurat som JO laver bevægelsen, kigger MI igen op på JO, rykker hovedet en smule i retning af ham og ryster langsomt hovedet fra side til side. MI's blikretning med under et sekunds forskel ses

her. Det første billede viser blikretningen i linje 10, mens det andet billede viser blikretningen i linje 11.

Den kropsliggjorte kommentar bliver altså godtaget af MI som en gyldig del af interaktionen og bliver derefter verbaliseret. Pausen kan, som jeg argumenterer for, påvise, at denne proces finder sted, da den altså kan vise, at MI bruger 0,3 sekunder på at omdanne gestik til sprog, og dermed altså inddrager JO's bidrag til samtalen.

OPSUMMERING: GESTIKULATIONER SOM KOMMENTARER

I det netop gennemgåede eksempel har der ikke været noget særligt fokus på bestemte typer af gestikulationer og deres enkelte funktioner, som der var i første analysedels to eksempler, men der har derimod været fokus på, hvordan disse gestikulationer, der på en eller anden vis har en semantisk betydning, bliver interaktionelt anvendt og er medvirkende til en samkonstrueret interaktion.

Ud over den samkonstruerende funktion, som de kropsliggjorte kommentarer kan yde i interaktionen, kan de også medvirke til, og i dette eksempel lader de til at være meget afgørende for, mindskelsen af overlappende tale.

I ovenstående eksempel ses det, at de kropsliggjorte kommentarer erstatter verbale kommentarer, hvilket betyder, at facilitatoren medvirker i samtalen kropsligt, men ikke verbalt. Dermed bevares Schegloffs princip om *"one-party-at-a-time"*, og overlap mindskes.

Facilitatoren benytter sig altså af kropssproglige kommentarer for at mindske overlap, men uden at hans egen interaktionelle rolle bliver inaktiv. Han forbliver i en samspillende rolle, der medvirker til at konstruere en dialog, dog uden selv verbalt at ytre sig. Hans inputs bliver derimod sprogliggjort eller blot godtaget som en interaktionel handling af den igangværende taler.

Netop disse overvejelser i forhold til samtalerollerne samt deres betydning i den konkrete kontekst vil jeg diskutere yderligere i det følgende afsnit.

Diskussion

I denne del vil jeg med udgangspunkt i delkonklusionerne og det fremanalyserede materiale følge op på de enkeltdele, der ikke nødvendigvis har ét konkret facit, og yderligere diskutere de dele af undersøgelsen, der eventuelt kunne være præget af den konkrete kontekst, dataet er indsamlet i.

Den kropssproglige transskribering

I dette afsnit vil jeg diskutere, hvordan der uden ét bestemt og generelt anvendt transskriberingssystem for kropssprog, ligesom der i udstrakt grad findes for verbalt sprog, kan gå interaktionel værdi tabt i oversættelsen fra gestik til sproglige metakommentarer.

Først og fremmest er det inden for konversationsanalysens rammer givetvis en udfordring alene at kunne transskribere kropssprog, som også Nevile (2015) nævner: “It seems, however, that writing down what we see, transcribing the body, is proving highly challenging” (2015:140). Det kan være problematisk at notere kropssprog, da der som oftest vil være mange muligheder at opleve en bevægelse på, og måske vil ens kropssproglige ressourcer have forskellige betydninger i forskellige kontekster, som f.eks. Rossano og kolleger (2009) har undersøgt med udgangspunkt i blikretning i forskellige kulturer. Herudover er det naturligvis i sig selv en udfordring at transskribere alt kropssproget i en interaktion, da der er mange detaljer i den enkelte deltagers bevægelser, og derfor vil et overordnet kropssprogligt projekt aldrig kunne vide sig sikker på, hvorvidt alle de interaktionelt betydningsfulde kropssproglige ressourcer er blevet noteret eller opdaget – eller overhovedet er synlige for analytikeren – og derfor vil der altid være dele, der bliver genstand for større fokus på bekostning af andre dele. I denne undersøgelse har fokuset f.eks. været særligt på OHS- og MTO-gestikulationer. I min søgen efter disse har udgangspunktet været deres strukturelle og fysiske udformninger, som de blev beskrevet af henholdsvis Kendon og Streeck. Efterfølgende er det dog faldet mig ind, at en yderligere fysisk faktor kan have spillet en særdeles vigtig rolle i forhold til deres turallokerende funktioner: Graden af armens udstrækning. Denne faktor kunne have set ud til at have betydning for, hvilken funktion de enkelte gestikulationer fik.

Pointen omkring det skærpede fokus på visse punkter er dog i mindst ligeså høj grad en potentiel fordel, som det kan være en ulempe. I denne undersøgelse er der f.eks. et tydeligt fokus på to enkelte typer af gestikulationer, MTO'er og OHS-gestikulationer, og disses funktioner i forbindelse med turtagning. Det skærpede fokus på enkeltelementer inden for feltet gør os klogere på detaljerne, og derigennem vil der blive bygget et stærkere fundament for yderligere forskning på området. Og som det vil blive understreget i konklusionen, har denne artikel under alle omstændigheder vist disse to gestikulationstypers (og til dels blikkets) potentielle kommunikative funktioner, som i det mindste i denne kontekst og kultur ser ud til at gøre sig gældende.

Radioproduktion som kontekst

I denne undersøgelse har forskellige modaliteter i høj grad spillet sammen om at udgøre én betydning, og det er desuden blevet vist, at blikke og gestikulationer kan forstærke hinanden og understrege betydning i turallokeringsprocesser. Men adskiller konteksten sig så betydeligt fra

autentiske, ikkeobserverede interaktioner, at der er nogle helt særlige omstændigheder i spil under radioproduktioner?

I analysedelene af denne artikel er det blevet belyst, hvordan gestikulationer og blikretninger har indflydelse på hinanden og dermed også på turallokeringsprocessen. Turallokeringen har inden for radioproduktion en meget essentiel rolle, da det er denne proces, der fører til glidende overgange og mindskelse af talen i munden på hinanden, hvilket kunne være potentielt forstyrrende for lytteren. Det kan være en mulighed, at turallokeringsens vigtighed i denne kontekst udgør en helt bestemt måde at udføre turallokeringer på, og dermed også dertilhørende forventninger fra særligt samtaledeltagerne, der ikke har facilitatorrollen, om den måde, hvorpå processen foregår.

Udgangspunktet for dette postulat er, at der i denne kontekst lader til at være en klar forventning til, i hvert fald i mange tilfælde, at facilitatorens næstevalg udføres kropssprogligt. Det ses f.eks. i eksemplet, hvor facilitatoren foretager en talerudvælgelse ved brug af blikretningsskift, men dette ikke understøttes i form af gestikulation, hvilket fører til et gap i samtalen, der er forholdsvis langt og derfor kommer til at fremstå som værende langt mindre effektivt end turallokeringer, der indebærer både blikretning og gestikulation.

I eksemplet, hvor det antydedes at blikretningen som turallokerende værktøj i sig selv er mindre effektivt, er det formentlig også igen værd at nævne de to faktorer, at der ikke bliver nævnt navne ved turallokeringen, og at der derfor ikke er nogen af de to ikketalere, der bliver sprogligt udvalgt til taleturen. Måske er det netop derfor, at der opstår et gap i denne situation, idet der er bestemte forventninger til talerudvælgelsesprocessen fra facilitatorens side i radioproduktionskonteksten.

Det er givetvis umuligt for mig at opnå en viden om, hvorvidt andre radioproducenter informerer deres gæster om, hvordan turallokeringsprocessen kommer til at foregå i produktionerne, men før denne konkrete produktion var der ingen gennemgang af processen, og derfor kan det ses som udtryk for, at denne turallokeringsproces er naturlig for alle parter i interaktionen.

Konklusion

Med udgangspunkt i den grundantagelse, at det inden for radio- og podcastproduktionskontekster er særligt væsentligt at minimere fremkomsten af overlap og stilhed i form af gaps, har denne artikel undersøgt, hvordan især den kropssproglige facilitering af radio- og podcastproduktioner forløber sig i ønsket om at følge dette formål til dørs.

Denne undersøgelses to primære fund har været henholdsvis facilitatorens kropslige turallokeringsteknikker og hans kropsliggjorte kommentarer, som har medvirket til en meget aktiv lytterrolle.

Facilitatorens kropssproglige turallokeringsteknikker har vist sig ofte at tage udgangspunkt i det, som Kendon beskrev som OHS-gestikulationer. Den åbne, opadvendte håndflade, der rettes hen imod en anden samtaledeltager, ses ofte anvendt i talerudvælgelsen fra facilitatorens side. Denne gestikulationstype har også vist sig at være et effektivt middel til udvalgt af en næstetaler, da der efter denne gestikulationstype opleves en meget klar og tydelig forståelse af næstetalervalget for

samtligesamtaledeeltagere. Forståelsen af talervalget ses ofte i samtaledeeltagernes blikretning, da den i mange tilfælde følger med bevægelsen hen til den person, der bliver udvalgt som den næstkommende taler.

Forståelsen af facilitatorens talerudvælgelse ses derimod som langt mindre effektiv, når blikretningen bruges til talerudvælgelsen uden understøttelse af en gestikulation eller en direkte henvendelse til den valgte taler i interaktioner bestående af mere end to personer. Dette ses ikke alene i måden, hvorpå den valgte taler oplever talerudvælgelsen, og hvordan selve overgangen fra ikketaler til taler forløber sig, men også på tredjepartens (den, der hverken er igangværende eller næstevalgte taler) blikretning, da denne er udgangspunktet for, hvordan en samtaledeeltager oplever rollen som den igangværende taler skifte fra én person til en ny person.

Udover denne OHS-gestikulation har også Streecks MTO-gestikulation fået en del opmærksomhed i artiklens afsnit om turallokering. Denne gestikulation viser sig i de tilfælde, hvor den er fysisk udformet som en OHS (åben, opadvendt håndflade), men strukturelt som en MTO (ikke taletursafsluttende), muligvis at kunne have en prætalerudvælgelsesfunktion, eller i hvert fald at kunne være medvirkende til at huske den næstkommende taler på, at der snart vil indtræffe et overgangsrelevant sted.

Den aktive lytterrolle kommer tydeligt til udtryk i undersøgelsen af gestikulationer som kropsliggjorte kommentarer. Facilitatoren benytter sig i særlig grad af kropslige kommentarer i situationer, hvor en anden samtaledeeltager har taleturen, og han derfor ikke vil bryde verbalt ind i samtalen og overlapse. Det ses også – visse steder tydeligere end andre – at disse kropsliggjorte kommentarer kan blive anvendt i interaktionen af den igangværende taler, og at de kropsliggjorte kommentarer på den måde ikke alene er medvirkende til en reducere af overlap i samtalen, men herudover også, at den aktive lytterrolle på denne måde kan indgå i et sammenkonstruerende arbejde i interaktionen og dermed sige noget uden at ytre verbale ytringer.

Mit indledende spørgsmål er altså svært at svare entydigt på, men i forhold til radio- og podcastproduktion med én facilitator og to yderligere samtaledeeltagere lader kropssproget til at have en meget klar funktion i forhold til reducere af overlap og gaps i interaktionen.

Referencer

- Goodwin, C. (1981). *Conversational Organization: Interaction Between Speakers and Hearers*. London: Academic Press.
- Jefferson, G. (1983). Notes on a Possible Metric which Provides for a 'Standard Maximum' Silence of Approximately One Second in Conversation. *Tilburg papers in language and literature* 42. <http://liso-archives.liso.ucsb.edu/Jefferson/Metric.pdf>
- Kendon, A. (2004). Two gesture families of the open hand. In *Gesture: Visible Action as Utterance* (pp. 248-283). Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9780511807572.013
- Kobayashi, H. (2001). Unique morphology of the human eye and its adaptive meaning: comparative studies on external morphology of the primate eye. *Journal of Human Evolution* 40, 419-435. <https://doi.org/10.1006/jhev.2001.0468>

- Montgomery, M. (2017). Talking for fun and talking in earnest: Two styles of mediated broadcast talk. In Mortensen, J., Coupland, N. & Thøgersen, J. (Eds.) *Style, Mediation and Change: Sociolinguistic perspectives on talking media* (pp. 199-222). Oxford University Press.
- Nevile, M. (2015). The Embodied Turn in Research on Language and Social Interaction. *Research on Language and Social Interaction* 48(2), 121-151, DOI: 10.1080/08351813.2015.1025499
- Rossano, F., Brown, P., & Levinson, S. (2009). Gaze, questioning, and culture. In J. Sidnell (Ed.), *Conversation Analysis: Comparative Perspectives* (Studies in Interactional Sociolinguistics, pp. 187-249). Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9780511635670.008
- Rossano, F. (2013). Gaze in Conversation. In Stivers, T. & Sidnell, J. (Eds.) *The Handbook of Conversation Analysis*, 308-329. doi:10.1002/9781118325001.ch15
- Sacks, H., Schegloff, E. A., & Jefferson, G. (1974). A simplest systematics for the organization of turn-taking for conversation. *Language*, 50, 696-735. doi:10.1353/lan.1974.0010.
- Schegloff, E. (2000). Overlapping talk and the organization of turn-taking for conversation. *Language in Society*, 29(1), 1-63. doi:10.1017/S0047404500001019
- Stivers, T. & Sidnell, J. (2005). Introduction: Multimodal interaction. In *Semiotica 2005* (156), 1-20. 10.1515/semi.2005.2005.156.1.
- Streeck, Jürgen (2009). *Gesturecraft. The manufacture of meaning*. Amsterdam, The Netherlands: John Benjamins.

Transskriptionsnøgle

·hh	indånding
(.)	pause på under 0,2 sekunder
(0.5)	pause målt i sekunder
[ytring]	første ytring i overlap
[ytring]	anden ytring i overlap
%com:	<i>analytikerens kommentar til transskriptionen</i>
●ytring●	stigning i volumen af flere ord
YTRIng	emfase af ét ord eller dele af ét ord
ytring	særligt tryk
°ytring°	lavere volumen
ytri::ng	lydforlængelse, flere koloner betyder en længere lydforlængelsen, maksimalt 3 koloner.
↘ytring	intonationsfald i indgangen af det efterfølgende ord
ytring↘	intonationsfald i udgangen af det forrige ord
↗ytring	intonationsstigning i indgangen det efterfølgende ord
ΔytringΔ	hurtig tale
∇ytring∇	langsom tale
??ytring??	uklar udtale
☞ytring☞	udtalt med luftig stemmeføring
ytri-	ufuldstændigt ord, f.eks. pludseligt talestop eller selvfabrydelse